

CD KLASSIEK

Lied zonder woorden
Mendelssohn Bartholdy

Vanwege zijn Joodse afkomst belandde de begaafde Duitse muzikant en componist Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847) in het verdomhoekje, alhoewel de man reeds tijdens zijn kinderjaren het doopsel had ontvangen. Die minachting was er al tijdens de negentiende eeuw, maar nadat de nazi's in 1933 zijn werk bestempelden als 'ontaard', ging de publieke opinie de componist louter beschouwen als de herontdekker van Bach.

In 1829 gaf Mendelssohn immers met groot succes een uitvoering van de *Matthäus-Passion*, de eerste uitvoering van dit werk sinds het overlijden van Bach in 1750. Veel van Mendelssohns eigen werk, dat heel gevarieerd is, raakte vergeten. Het is maar de jongste jaren dat we bijvoorbeeld zijn oratoria's of zijn pianowerk beschouwen bij het beste uit de negentiende eeuw.

Op dit tweede album met solo-werk voor piano staan het tweede en derde boek van de *Lieder ohne Worte* (liederen zonder woorden), eigenlijk pianostukken waarin een gezongen melodie door de piano wordt ge-

speeld. Er is geen tekst en geen zanger.

De Duitse componist leverde gedurende een langere periode bij zijn uitgever telkens netjes zes korte stukken af (ze duren zelden meer dan drie minuten). De in totaal acht boeken genoten een zeker succes, er was vraag naar en die werkwijze werd ook door andere componisten overgenomen. Het is immers heerlijke salonmuziek waarmee ook geofende amateurs overweg kunnen.

Het tweede boek met liederen ontstond in de jaren 1830-1835 en daarvan verdient beslist het *Venetianisches Gondellied* vermelding, een miniatuurtje waarin een sopraanpartij omgebouwd wordt tot een duet, weliswaar dan uitgevoerd op de piano.

Veel van Mendelssohns stukken zijn geschreven voor vrouwelijke pianisten. Het derde nummer uit het derde boek, een presto, was bedoeld voor de toen achttienjarige Clara Wieck (1819-1896), later mevrouw Robert Schumann en nog later de harts-vriendin van Johannes Brahms (1833-1897).

Het album, het tweede in een reeks die chronologisch alle werken oplist, bevat ook een *Fantasia on 'The Last Rose of Summer'*, het beroemde Ierse wijsje. (EDS)

Felix Mendelssohn, *The Complete Solo Piano Music Volume 2*, door Howard Shelley (piano), Hyperion, CDA68059, 22,50 euro.

CD HEDENDAAGS

Vroeg religieus werk
Arvo Pärt

De uit Estland afkomstige componist Arvo Pärt (geboren in 1935) geldt als een van de grootste nog levende schepers van religieuze muziek. Zijn oeuvre ontstond nog deels tijdens de Sovjettijd. Een nu heruitgegeven bejubelde opname uit 1998 door het Britse ensemble Polyphony van een selectie uit Pärts religieuze oeuvre was een mijlpaal en resulteerde in een persoonlijke samenwerking tussen de componist en het ensemble. Nog dit jaar komt er bijvoorbeeld een derde Pärt-album uit, opgenomen onder

het toeziende oog van de componist zelf.

Hart van deze cd is de *Berliner Messe* uit 1990, waarin vooral het credo opmerkelijk is. Het borduurt voort op een ouder werk, maar Pärt herwerkte het in een andere toonaard, omdat tijdens het componeren Estland zijn religieuze vrijheid herwon na de val van het communisme. De cyclus *Annum per annum* is een orgelwerk dat dateert uit 1980 en voor de Dom van Speyer werd geschreven. Hier wordt het uitgevoerd op het orgel van de Saint-Pauls in Londen.

Absolute meesterwerk op deze cd is *De profundis*. Dat werd eveneens in 1980 gecomponeerd, korte tijd nadat de componist was uitgeweken naar Wenen. Het is een bewerking in zijn eigen stijl van Psalm 130. (EDS)

Arvo Pärt, *Berliner Messe & Magnificat*, door Polyphony onder leiding van Stephen Layton, Helios, CDH55408, 13,80 euro.

BOEK ERFGOED

Parochielevens
Leonard & anderen

Met voetballers als Jean Janssens, Wilfried Van Moer en Jean-Marie Pfaff als bekende inwoners, is Beveren een vertrouwde naam. Zij woonden alle drie in de parochie Onze-Lieve-Vrouw van Bijstand, in 1934 opgericht als de Nieuwe Parochie.

Die geschiedenis staat nu te boek. Naast bovengenoemde Bekende Vlamingen komen er ook

tal van markante inwoners aan bod, van de klompenmaker tot de suisse. De ondertitel, *Van pastoor Steenssens tot nu*, roept de herinnering op aan de eerste parochieherder, die zichzelf ooit „de Godsbedelaar der nieuwe parochie” noemde.

Toen de parochie 65 jaar bestond, organiseerde ze een fototentoonstelling. „Een jaar lang verscheen er toen elke week een artikel in het parochieblad over het toenmalige parochielevens, de verschillende pastoors en onderpastoors, het verenigingsleven”, vertelt diaken Marc Van Raemdonck. „Die gegevens, gebaseerd op het *Liber Memorialis* van de parochie, werden voor deze publicatie aangevuld met gebeurtenissen uit de recentste vijftien jaar.”

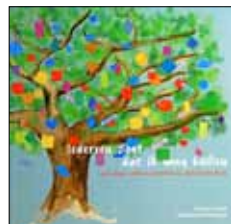
Bij het feestcomité van de parochie groeiden plannen voor een boek in 2011, toen het een folkloroestoe organiseerde omdat het 75 jaar geleden was dat de toenmalige bisschop van Gent, mgr.

Coppieters, er de nieuwe kerk in-wijdde. Dat comité deed toen een oproep om foto's en teksten in te zamelen. Die stofferden nu rijkelijk de publicatie.

Minder bekend is wellicht dat inwoners van Beveren voorheen spottend 'puitenslagers' werden genoemd omdat ze in de polders op zoek gingen naar kikkers, om de biljetjes daarvan te verkopen als delicatessen. De Puitenslagersfeesten brengen die traditie vandaag in herinnering. (NL)

Cleys Leonard (en anderen), *Tachtig jaar nieuwe parochie Beveren*, eigen beheer, Beveren, 2014, 231 blz., ISBN 978 90 9028 081 3, 25 euro.

BOEK LEZEN EN DOEN

Rouwen op kindermaat
Kant & Hardick

Ze moet de buurman maar Zeven laten. Dat zegt de mama tegen het kind. „Hij heeft verdriet.” De buurman verloor net zijn echtgenote. Maar het kind wil liever helpen, troosten en extra lief zijn. Dus plukt het toch maar bloemen en maakt het een tekening. Het rouwt mee, op zijn eigen manier. Precies daar-

bij wil dit lees- en doeboek van de Nederlandse Esther Kant, met kleurrijke tekeningen van Machteld Hardick, kinderen helpen.

Kant schreef een twintigtal teksten over doodgaan, telkens vanuit het standpunt van een kind. In de ene is de vraag wat de dood nu eigenlijk is, in een andere gaat een gezin de as van een overleden grootvader uitstrooien. Sommige teksten hebben het vooral over verdriet, zonder dat er verduidelijkt wordt wie er precies gestorven is en op welke manier. Daardoor zijn ze in alle omstandigheden bruikbaar.

Naast teksten bevat het boekje bladzijden met doe-opdrachten. Zo kunnen kinderen bijvoorbeeld een lijstje maken met dingen die ze niet willen vergeten over een overleden persoon, een tekening maken voor iemand die

rouwt of een brief schrijven. Op hun eigen tempo leren ze zo hoe ze kunnen omgaan met verdriet, van zichzelf en anderen. (JWH)

Esther Kant & Machteld Hardick, *Iedereen zegt dat ik mag huilen. Over dood, verdriet, gevoelens en wat je kunt doen*, Uitgeverij SWP, Amsterdam, 2014, 60 blz., ISBN 978 90 8560 655 0, 14,90 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Eindeloos jaar
Bert Bukman

Op de valreep nog een boek over de Eerste Wereldoorlog, vóór het herdenkingsjaar 2014 voorbij is... De Nederlandse historicus en *corporate journalist* Bert Bukman borstelt in *1914. Een kleine geschiedenis* een portret van het eerste jaar van de Grote Oorlog. Hij begint daarom in januari en eindigt in december en focust minder op het begin van de oorlogshandelingen in de zomermaanden van 1914.

De aanpak van de auteur is origineel en kleurrijk. Hij bekijkt het oorlogsjaar vanuit de belevenissen van rechtstreeks be-

trokkenen. Hij zoekt het niet ver. Het heeft het over Winston Churchill, de toen nog jeugdige minister van Marine in de Britse regering, en over Adolf Hitler, destijds zondagsschilder in München en een figuur die na afloop van Wereldoorlog I geschiedenis zal schrijven. Ook de suffragette Emmeline Pankhurst, die streed voor vrouwenstemrecht, komt aan bod.

Louis Barthas was dan weer een kleine garnaal en werd gemobiliseerd in het Franse leger. In 1919 keerde hij terug naar zijn dorp waar hij zijn oude beroep van tonnenmaker weer oppakte. Hij noteerde zijn herinneringen in schriftjes die een kwarteeuw na zijn dood in 1952 werden gepubliceerd.

Daarom noemt Bert Bukman het verhaal ook *Een kleine geschiedenis*. Verwacht niet iets nieuws. Over Hitlers jonge jaren werd al veel gepubliceerd, het werk van Churchill is uitvoerig gedocumenteerd, Barthas' dagboeken werden in 1998 in het Nederlands vertaald.

Volgens Bukman was 1914 het jaar van de grootste breuk uit de moderne geschiedenis. De oorlog was het startschot van een nieuwe tijd. 1914 moet verstaan

worden als een „steeds gruwelijker pirouette van geweld”.

Tegen het einde van het jaar was het westelijke front immers gestabiliseerd in een permanente loopgravenoorlog. Van het oorspronkelijke Britse expeditieleger was nog maar een kwart over, België was, op de Westhoek na, volledig door het Duitse leger bezet. De Duitsers telden meer dan 241.000 doden. Je vraagt je dan af waarom die oorlog dan toch zo lang, vier eindeloze jaren, bleef aanslepen.

Churchill liep eind 1914 met het plan rond om Duitsland langs het noorden aan te vallen. Maar hij vond geen medestanders. De geschiedenis had er misschien anders uitgezien. (EDS)

Bert Bukman, *1914. Een kleine geschiedenis*, Bert Bakker, Amsterdam, 2014, 117 blz., ISBN 978 90 351 4172 8, 12,50 euro.